

'LERAAR AAIT EEN LEERLING BETER NIET'

In het debat over seksueel misbruik heeft niemand het over preventie en dat stoort Erika Frans van Sensoa. 'Op veel scholen bestaat er nog altijd een zwijgcultuur over seksualiteit.'

Van onze redacteur

'Ik ga ervan uit dat het (seksueel misbruik, red.) een probleem uit het verleden is. (...) Op 150.000 leerkrachten hebben we nog hooguit 25 geestelijken.' Dat zei Mieke Van Hecke, directeur-generaal van het katholiek onderwijs, tien dagen geleden in deze krant als reactie op het rapport-Adriaenssens, dat de verhalen over seksueel misbruik door geestelijken bundelde.

'Een gevaarlijke uitspraak', zegt Erika Frans van Sensoa. 'Alsof seksueel misbruik vandaag niet meer gebeurt en alsof alleen geestelijken ervoor verantwoordelijk zouden zijn. Dat klopt niet. Ik kan me niet inbeelden dat mevrouw Van Hecke niet weet dat seksueel misbruik op scholen en internaten nog altijd gebeurt. Internationaal onderzoek toont aan dat vijf procent van de meldingen over seksueel misbruik over professionelen gaat: leerkrachten, opvoeders, trainers, ...'

'Het gaat nog altijd over een gezagsrelatie, waarbij de leerling veel te verliezen heeft als hij ervoor uitkomt. Positief is wel dat kinderen veel mondiger zijn geworden, ouders staan ook dichterbij hun kind dan vroeger, waardoor die sneller een aanspreekpunt hebben.'

Maar het stoort u dat we nog te weinig proberen om seksueel misbruik te voorkomen?

'De pedagogische context verandert traag. Het onderwijs vraagt zich wel af hoe het signalen van slachtoffers kan herkennen, wat belangrijk blijft, maar moet meer nadenken hoe seksueel misbruik en alle vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen worden voorkomen. We moeten af van de negatieve boodschap naar opvoeders en scholen. Het is tijd om een positief verhaal te brengen, om te zeggen dat we er iets aan kunnen doen.'

Veel leerkrachten hebben vragen over lichamelijke met kinderen. Het katholiek onderwijs gaat hen nu helpen met een leidraad. Dat is dus goed?

'Het is goed dat leerkrachten en opvoeders nadenken over wat geoorloofd gedrag is. Maar Sensoa heeft met experts al zo'n leidraad uitgewerkt. Dat is het vlaggensysteem (zie tekeningen), waarbij leerkrachten aan de hand van criteria kunnen beoordelen welk gedrag aanvaardbaar is of niet. Is er sprake van wederzijdse toestemming, bijvoorbeeld? Behoudt het kind zijn zelfrespect? Tussen de leerkracht en de leerling bestaat altijd een machtsverschil, waardoor aanrakingen niet altijd evident zijn. Wat voor een volwassene misschien een onschuldig gebaar is, kan een kind heel anders aanvoelen. Zo raden wij leerkrachten aan voorzichtig te zijn wanneer ze het hoofd van een kind strelen of wanneer

ze hun handen op de schouders van de leerling leggen of over de leerling leunen. Voor een kind kan dat intimiderend gedrag zijn. En wat met het omkleden voor de zwembles, doe je dat als leerkracht in dezelfde kleedruimte als de kinderen? Beter niet.'

Waarom is dat allemaal problematisch als leerkrachten het met goede bedoelingen doen?

'Omdat zij als volwassenen de kinderen moeten aanleren waar acceptabel seksueel gedrag eindigt en seksueel grensoverschrijdend gedrag begint. Het gaat erom in welke mate je de privacy van de kinderen respecteert en hun weerbaarheid verstoort. Een leerkracht of opvoeder vindt het misschien normaal om te controleren of de kinderen zich in de douche goed wassen, zeker in internaten of andere woonvormen. Maar als ook de kinderen dat normaal beginnen te vinden, gaan ze die "controle, sneller aanvaarden van andere volwassenen die geen goede bedoelingen hebben.'

'Het belangrijkste is dat leerkrachten en begeleiders op een normale en positieve manier met seksualiteit en lichamelijke omgaan. In veel scholen bestaat er nog altijd een zwijgcultuur. Met een uurtje relationele en seksuele vorming schieten we tekort. Seksuele opvoeding moet iets van alle dag zijn, iets dat op elk moment bespreekbaar is.'

'De regel is dat seksueel gedrag op school niet mag. Maar als er iets gebeurt, overreageren we vaak. Als twee leerlingen naar het tuinhuisje op school gaan om er te zoenen, dan is het beter om als leerkracht interesse te tonen en te vragen wat ze daar hebben gedaan, dan hen meteen en zonder uitleg te straffen.'

'Ik hoorde het verhaal van een 12-jarige jongen die in het zwembad een erectie kreeg en daarvoor werd gestraft. Het is beter om de kinderen duidelijk te maken dat zulk gedrag perfect normaal kan zijn, dat een erectie soms komt wanneer je het niet verwacht en niet wil. Als wij kinderen voor zulk gedrag straffen, dan gaan zij ons, volwassenen, niet meer in vertrouwen nemen als ze ons echt nodig hebben. Daardoor kan seksueel grensoverschrijdend gedrag of seksueel misbruik soms verborgen blijven.'

Hoe zit het met de hedendaagse internaten? Is de kans op misbruik daar groter dan in open scholen?

'Internaten zijn zich zeer bewust van het gevaar en investeren veel in toezicht. Maar dat is niet voldoende. Sommige kinderen verblijven ook tijdens het weekend op internaat, waar ze met kinderen van andere internaten op één kamer slapen. De opvoeders die daar rondlopen, kennen de kinderen niet. Zij waken erover dat ze eten en slapen. Seksuele opvoeding hoort er niet bij. Nochtans zouden ze dat als hun taak moeten zien.'

Dat de etterbuil nu is opengebarsten, wil dus niet zeggen dat het over tien of twintig jaar niet weer kan gebeuren?

'Dat zeg ik niet. Maar we moeten beseffen dat we verkeerd bezig zijn als we geen prioriteit maken van preventie. Ik heb soms echt het gevoel dat ik nog aan missioneringswerk doe. Sinds dit schooljaar staat seksuele opvoeding in de eindtermen van het secundair onderwijs, maar de meeste scholen moeten nog veel inspanningen doen om dat in de praktijk om te zetten.'

'Als er dan toch een incident gebeurt, tussen leerlingen onderling of tussen een leerkracht en een leerling, is het van belang een beleid te hebben. Na Dutroux had elke school wel een protocol en klachtenregeling. Dat raakte na enkele jaren ondergesneeuwd. Het advies aan directeurs is alvast om in alle openheid te communiceren. Anders haal je de verdenking van een doofpotoperatie op uw hals. Het is niet makkelijk, dat besef ik.'

www.sensoa.be